

Preek Esther 1

Broeders, zusters,

Het Bijbelboek Esther blijft een opmerkelijk boek. Een van de redenen is wel dat in het hele boek nergens de naam van de Here God voorkomt. Ook weten we nauwelijks iets over de relatie met de Here God van de belangrijkste hoofdrolspeelster, Esther. De enige aanwijzing dat er sprake van geloof is lijkt haar oproep aan haar Joodse volksgenoten om te vasten te zijn, omdat ze binnenkort naar de koning zal gaan om voor haar Joodse volksgenoten te pleiten. Dit zal ongetwijfeld ook met bidden gepaard zijn gegaan, maar het staat er niet eens bij. En toch heeft het volk Israël ervoor gekozen om het Bijbelboek Esther op te nemen in de canon van de Bijbel. En nog altijd wordt tijdens het Joodse Poerimfeest uit het boek Esther gelezen, om het volk er aan te herinneren hoe het op wonderlijke manier gered is van de ondergang. God wordt niet genoemd in dit Bijbelboek. Je kunt hooguit zeggen dat Gods handelen op de achtergrond aanwezig is. En misschien heeft de schrijver daar ook wel heel bewust voor gekozen. Je moet God als het ware zoeken in dit boek. De geschiedenis van Esther is een aaneenrijging van toevalligheden. Toevallig komt het gewone Joodse meisje Esther aan het hof van Ahasveros omdat zij de miss-verkiezing wint, toevallig ontdekt Mordechai haar oom een samenzwering tegen de koning, toevallig kon de koning niet slapen, toevallig wordt hem precies dat stukje uit de kronieken voorgelezen hoe Mordechai een samenzwering tegen de koning had ontdekt, toevallig stond juist Haman in de voorhof toen de koning advies nodig had, toevallig.....en zo kunnen we nog wel even doorgaan. Maar is toevallig wel zo toevallig? Of mogen we in al deze toevalligheden de hand van God zien. Iemand zei eens 'toeval dat is God incognito'. En zou dat hier ook niet zo kunnen zijn?

God lijkt continue aanwezig te zijn in het boek Esther, maar dan op de achtergrond. En dat is ook wel heel opmerkelijk als je bedenkt dat zelfs allerlei zondige praktijken lijken mee te werken in die leiding van God met zijn volk. Je kunt God toch ook weer niet de bedenker van die zondige praktijken noemen.

Vandaag hebben we gelezen wat er vooraf ging aan het feit dat Esther koningin werd naast koning Ahasveros. Ahasveros komt in dit verhaal op ons af als een zelfingenomen man. Een narcist misschien wel. Hij was koning over een enorm rijk van 127 provincies. En om zijn rijkdom en macht te showen houdt hij een feest van

een half jaar. Alle leiders en edelen uit zijn rijk worden uitgenodigd voor deze decadente fuif, de mensen zaten op gouden en zilveren rustbanken in een overdreven versierde tuin, er werd wijn geschonken uit gouden bekertjes, de één nog fraaier dan de ander, en er golden geen beperkingen bij het drinken. Terwijl de mannen zich tegoed deden op het feest hielden ook hun vrouwen een feestmaal. Op de zevende dag van het feest wilde Ahasveros zijn mooie vrouw laten opdraven. De mensen hadden zich al zes dagen lang kunnen vergapen aan al het mooie dat de koning tot zijn bezit mocht rekenen, maar nu zou als kers op de taart zijn beeldschone vrouw Wasti een showtje geven, met haar koninklijke hoofdband op het hoofd. Er zijn uitleggers die menen dat Wasti ook niet meer droeg dan deze hoofdband. Als deze uitleg klopt dan zou Wasti dus naakt moeten verschijnen als enige vrouw, op een feestje waar ondertussen al behoorlijk diep in het glaasje gekeken is. De halfdronken kerels zullen zich begeerlijk vergapen aan haar prachtige lichaam. En Ahasveros zou apetrots zijn omdat hij deze schoonheid vrij tot zijn bezit mag rekenen. Want zo werd er naar vrouwen gekeken: ze zijn het bezit van de man. En zeker een koning hoefde zich in die tijd niet eens af te vragen of zijn vrouw het zou kunnen waarderen of er seksuele gemeenschap plaats vond of niet. Hij had gewoon vrij de beschikking over haar mooie lichaam. En hoe mooi die vrouw was waar hij de beschikking over had wilde hij maar wat graag etaleren.

Wasti bedankt voor de eer. Een showtje geven tussen deze glurende, hitsige menigte was haar eer te na. En de machtige koning die een heel wereldrijk onder zijn bestuur had, moet nu ten overstaan van alle leiders meemaken dat er één enkele vrouw is over wie hij geen gezag heeft, een vrouw die tegen zijn gebod durft in te gaan en simpelweg weigert.

Op het damesfeest zullen de vrouwen wel vol bewondering naar Wasti hebben gekeken. Hoe heb je de moed om tegen een gebod van je man, die ook nog eens de koning is, in te gaan.

Verderop in het verhaal zien we dat Esther ook bang is om zo maar deze grillige koning toe te gaan. Het is een wonder te noemen dat Wasti het niet met haar leven heeft moeten bekopen bij Ahasveros.

Na overleg gepleegd te hebben met zijn raadgevers besluit de koning een wet uit te vaardigen waarin staat dat iedere man heer en meester hoort te zijn in zijn eigen huis. Een lachertje natuurlijk, dat er zo'n wet nodig is om je gezag te laten blijken. Ik vermoed dat dit een stukje humor in de Bijbel is.

In het kort is dit het verhaal zoals we net gelezen hebben. Maar wat moeten we er nu mee. Ik heb net al gezegd dat ook deze gebeurtenis is opgenomen in Gods plan om het Joodse volk te beschermen tegen uitroeiing door Haman. Maar zover is het nu nog niet. Dat gaat pas verderop aan de orde komen.

Iets wat mij in ieder geval opvalt in dit hoofdstuk is hoe scheef de man-vrouw verhouding is gegroeid in de toenmalige wereld. En misschien moeten we daar wel even op inzoomen.

We zullen zien dat ons denken over de man-vrouw verhouding ook heel erg gekleurd wordt door onze eigen achtergrond. Ik lees dit verhaal als een westerse christen uit de 21^e eeuw. Een tijd waar we opkomen voor de gelijke rechten van ieder individueel mens. Een tijd waarin we onze kinderen leren voor zichzelf op te komen, waarin mensen assertief zijn, ook tegen hun gezagsdragers. De tijd dat we opkijken tegen de burgemeester, de schoolmeester en de dokter en de dominee ligt al ver achter ons. Wij vinden het normaal dat Wasti protesteert.

Ik zie als kind van mijn tijd en cultuur, deze Wasti als een held, die durft op te komen voor zichzelf. Je zou haar als het boegbeeld van de Me-too beweging kunnen zien. De vrouw heeft volkomen gelijk dat ze voor zichzelf opkomt. Niemand heeft het recht om ongevraagd over haar lijf te beschikken of haar begerig te bekluren. Die Ahasveros en de andere feestneuzen zijn een stelletje viezeriken. Ik denk dat de meesten van ons ongeveer zo naar dit verhaal zullen kijken.

Het is dan wel interessant dat er oude Bijbelverklaringen bestaan van net na de Reformatie, in de 16^e eeuw na Christus dus, die in Wasti juist een rebel zien, iemand die het gezag van haar man niet herkent. Misschien zelfs wel een symbool voor de dwalende kerk, dat was natuurlijk de Rooms Katholieke Kerk in die tijd, de kerk die het gezag van Christus niet meer herkent. En de stille en gedweeë Esther wordt dan als model gezien van de gehoorzame kerk van Christus, en dat zijn dan uiteraard de protestanten.

Zo zie je maar weer dat er niet zo iets bestaat als 'gewoon lezen wat er staat'. Ik hoor dat nog wel eens zeggen door lieve geloofsgenoten die zich bijbelgetrouw noemen, dat ze theologie een eng woord vinden en gewoon geloven wat er staat. Maar dan vergeet je wel dat je altijd bij het lezen jezelf, je achtergrond, je cultuur en de tijd waarin je leeft meeneemt. Iemand die leeft in een tijd waarin het als normaal gezien wordt dat de man dominant is over de vrouw, heeft geen moeite met teksten waar die

dominantie zichtbaar wordt. Die komt nauwelijks op het idee dat er iets niet klopt. Iemand die leeft in een tijd waarin slavernij de normaalste zaak van de wereld is, zal ook niet verontwaardigd zijn dat Jozef een slaaf was van Potifar. Iemand die leeft in een cultuur waar vrouwen een sluier dragen, vindt het ook volstrekt niet vreemd dat Paulus zegt dat de vrouw haar hoofd moet dekken als ze in de gemeente komt, omdat ze anders haar man te schande maakt. Dat is logisch, zo is het in de maatschappij ook. De hoofdbedekking is pas een probleem geworden toen het in de maatschappij niet meer vanzelfsprekend is. De cultuur waarin je leeft bepaalt de kleur van je bril waardoor je leest. En dat is ook niet erg, maar het is wel goed om je daar bewust van te zijn. Er bestaat niet zoiets als 'lezen wat er staat en geloven wat er staat'. Het is goed om je bewust te zijn van je 'hermeneutische' bril. Hermeneutiek is een vak dat in gewoon Nederlands zoiets als Bijbeluitlegkunde betekent. Je bril bepaalt voor een groot gedeelte hoe en wat je leest.

Eeuwenlang is het heel normaal geweest dat een man dominant is over zijn vrouw. Ik ben in 1980 getrouwd. In die tijd werd er in de kerk waar ik trouwde een huwelijksformulier voorgelezen waarin staat dat het een ordinantie – een instelling – van God is dat de man heerst over de vrouw. Met daarbij een verwijzing naar Genesis 3:16, waar inderdaad tegen Eva gezegd wordt dat de man over haar zal heersen. Als je oppervlakkig leest zou je dus kunnen zeggen dat het juist is dat de man heerst, en in een mannencultuur zal ook niemand er problemen mee hebben. En zo lang het vooral de mannenbroeders waren die de Bijbel onderzochten en uitlegden veranderde daar ook niets in. Dat is waarschijnlijk niet moedwillig gebeurt, je was gewoon kind van je tijd.

Toch zijn christenen ook deze tekst met andere ogen gaan lezen. Want zeker, er staat dat de man zal heersen over de vrouw. Maar dit heersen is geen gebod van God, maar het zijn woorden van God, die Hij uitspreekt als gevolg van de zonde. Net zo als het pijn hebben bij het kinderen krijgen, het zweet des aanschijns bij het bewerken van de aarde gevolgen van de zonde zijn. Het is geen gebod van God, maar het lot van de vrouw. De man zal als gevolg van de zonde zijn kracht negatief inzetten en over de vrouw gaan heersen. En de vrouw zal hem begeren. Dat heeft niet zo zeer met seksuele begeerte te maken, maar met het begeren van de positie van de man. Er zal als gevolg van de zonde een machtsstrijd plaats vinden tussen de mannen en hun vrouwen, waarbij zeker het heersen van de man een negatieve

bijwerking is.

Iedere christen vindt het volstrekt normaal dat we die gevolgen van de zondeval tegengaan. Want ze horen niet bij het leven zoals God het oorspronkelijk heeft bedoeld. Het is alleen maar prachtig als het ons lukt om bijvoorbeeld de bevalling wat minder zwaar te laten zijn voor een vrouw en het is alleen maar prachtig als het lukt om het bewerken van het land door mechanisatie nu minder zweetdruppels en pijn in de rug te laten opleveren. Niemand zal daar op tegen zijn, neem ik aan. Maar als het heersen van de man in hetzelfde rijtje staat, dan moet het ook volstrekt normaal dat we met elkaar het heersen van de man tegengaan zodat de machtsstrijd verdwijnt. Heersen is een gevolg van de zonde en in strijd met Gods oorspronkelijke bedoeling met het huwelijk.

De gebeurtenissen in de paleistuin van Ahasveros is een uitwas te noemen van de zondeval. Van mannen die menen vrij te kunnen beschikken over hun vrouw of over vrouwen in het algemeen. En het is een schande te noemen dat nu vandaag, in een cultuur waar we ons steeds meer bewust worden van de gelijkheid van man en vrouw, er nog altijd zoiets als een Metoo beweging nodig is, omdat er voornamelijk mannen zijn, die menen hun macht te mogen misbruiken ten koste van de vrouw, tot in de kerk toe.

Het is ook onbegrijpelijk dat in heel veel reclames zo sterk de nadruk ligt op de vrouwelijke schoonheid. Het lijkt alsof je bij de aankoop van een auto nog altijd de blonde naast je op je voorstoel erbij geleverd wordt.

In het Nieuwe Testament zien we dat Jezus al tegen de stroom begint in te roeien. Ook in zijn tijd werden vrouwen als onderontwikkeld gezien. Een vrouw mocht niet eens getuigen in een rechtszaak. En toch kiest Jezus ervoor een vrouw de eerste getuige te laten zijn van de opstanding. Daarbij nam Hij het risico dat de gevestigde orde het als vrouwenpraat terzijde zou schuiven. Jezus was absoluut geëmancipeerd voor Zijn tijd.

We zien in het Nieuwe Testament dat er gezocht wordt om met het Evangelie voet aan de grond te krijgen in de toen geldende cultuur. Het doel van het Evangelie is niet zo zeer om een hele cultuur ondersteboven te schoppen, maar wel om een cultuur bij te schaven naar Gods bedoelingen.

Dat is een lijn door de hele Bijbel heen. Hoewel naar mijn idee het ideaalplaatje van voor de zondeval is dat één man en één vrouw in harmonie met elkaar leven en

elkaar dienen zien we dat de vader van alle gelovigen, Abraham, twee vrouwen had. En Jakob had er vier. En David en Salomo nog meer. Zo heeft de christelijke kerk daar ook mee geworsteld als er zending in bijvoorbeeld Afrika bedreven werd. Er kwamen mannen tot geloof met meerdere vrouwen. Moeten er nu vrouwen weggestuurd worden of zouden de gevolgen dan nog erger zijn dan de kwaal. Meestal werd de situatie gelaten zoals hij is, maar werd geprobeerd om bij te sturen en kon iemand met twee vrouwen bijvoorbeeld geen oudste worden (1 Tim.3:2: een opziener moet zijn de man van één vrouw....) Zo heeft Paulus ook gehandeld in zijn onderwijs in de christelijke gemeente. Hij wilde geen rebellie en daarom vond hij je hoofddoek afdoen in de gemeente rebellie tegen de gevestigde orde van die tijd.

Maar ondertussen leerde hij wel dat een geest vervuld leven betekent dat mannen en vrouwen elkaar onderdanig zijn. (Efeze 5) Dat mannen hun vrouwen moesten liefhebben zoals Christus de gemeente liefhad. En hoe had Jezus lief?

Door te dienen en niet door te heersen. Hij waste de voeten. Hij nam de gedaante van een dienstknecht aan om zo te laten zien wat opofferende liefde is. En zeker er staat ook dat de vrouw haar man moet gehoorzamen, maar dan wel gehoorzaamheid aan een dienende man in plaats van een heersende man. Ik vermoed dat Paulus' onderwijs revolutionair was voor de tijd waarin hij optrad.

Maar we mogen ervan overtuigd zijn dat Hij onder de leiding van de Heilige Geest corrigerend heeft geprobeerd de heersende cultuur van negatief heersen door mannen om te buigen naar Gods ideale plaatje van wederzijdse dienstbaarheid en gelijkwaardigheid.

We hebben gezien dat ons denken en Bijbellezen over de man-vrouw verhouding sterk beïnvloed is door de tijd en de cultuur waarin we lezen. Het denken en theologiseren over het huwelijk en ook over de vrouw in de gemeente is voornamelijk uitgevoerd door mannen, mannen die zonder dat ze het beseften ook kinderen van hun tijd waren, mannen van na de zondeval die heersten over vrouwen.

En natuurlijk, ook wij zijn kinderen van onze tijd. En daarom mogen we ons ook eerlijk afvragen of wij niet te sterk beïnvloed zijn door de geest van onze tijd, waarin ook onchristelijke tendensen zijn waar te nemen. Je kunt dan ook niet simpel beweren dat bepaalde standpunten anno 2019 niet meer uitgedragen kunnen worden. Want net zo min als de tijdgeest van vroeger goed was, zal de tijdgeest van

vandaag zonder meer goed zijn. We zullen kritisch moeten zijn naar de tijd waarin we leven, maar ook biddend onderzoeken of onze uitleg van de Schrift wel altijd in overstemming met Gods hart is geweest.

We zijn begonnen met het boek Esther en we hebben gezien dat God op de achtergrond aan het sturen is. En hij neemt zelfs die zwelgpertij waarbij Wasti als lustobject moest optreden op in zijn plan om uiteindelijk ervoor te zorgen dat het Joodse meisje Esther de belangrijkste vrouw werd in de harem van deze zondige koning. Zo'n harem is trouwens ook een manier van doen die nog mijlen ver afstaat van Gods oorspronkelijke plan met man en vrouw. Maar God gebruikt het wel om Zijn volk veilig te stellen voor de Jodenhater Haman.

En zo zal God ongetwijfeld ook ons willen gebruiken. Zelfs als wij in ons leven nog mijlenver verwijderd zijn van Gods goede bedoelingen.

Maar God gaat verder. Hij volvoert Zijn plannen. Totdat Christus alles in allen zal zijn. Dat wil zeggen dat wij volledig gelijkvormig zullen zijn aan Hem en dat op deze hele aarde alles onder Zijn heerschappij gebracht zal zijn en ieder leeft naar Zijn wil.

Maar zolang die tijd er nog niet is mogen wij bidden 'Uw wil geschiede.....dat is 'laat Uw wil gedaan worden, hier op aarde net als bij in de hemel'. Want als die heerlijke tijd aanbreekt zal er recht gedaan worden. Recht aan mannen en vrouwen, recht aan gehuwden en ongehuwden, recht aan blanken en zwarten, recht aan slaven en vrijen, recht aan ieder mens.

Ik verlang ernaar.....u ook?

AMEN